

۱ تشرین ثانی ۱۹۱۷

صافی : ۱۷

برنجی سے

کتابخانه
مجموعه
کتابخانه

علم ، صنعت و اخلاق دار لفظی مجموع

مکتبہ

پنبہ ایجیلی قافان

بو یوک قہلی سرن دوان بو کون داما ساکن، داما کولکله
لیدی. نچر لاندن سوژوان مای، مور، سنجای بهار ضالری،
چیلرینک بیل دیرلکرتنه بیرکیور، قویلاشوردی. بوکسایک
شیلرله درز چوکش بورغون وزیرلر اوکلرئده کی خاینگ رنگلی
نقشیرنه یاقیورلر، اوزدن بیاض ساقالی ضیف آلهلر لوتان اختیار
سرا: ظلمک سوژوک کوزلری، غایت ارزاق، غایت قاراکافی شیلر
دوشونوپور کی، موجود اولمایان نقطه لر دایور دی.

— جور بر آدم لازم، باشلر... دیدی، بزارک صبرمارله
آلتورله، آلسارله غرق ایدرک کوندی کی ایلیچینه پادشاهزک لائی
ئودورمه ده، انجاق دیزنی ئومسته مساعده ایدرک. شهبه سز اوده
مقاله ایتمک قافاجی.

— شهبه سز.

— هیچ شهبه سز.

— مطلقا...

قہ آئی وزیرلرینک تمامله کندی فکرئده اولدینی اکلایان
صدراعظم دوشوندیکنی داما آچی سویلیدی:

— او حاحه بزدن ایلی کیده چک آدامک چوق جوراولماس
لازم! ایلر بر آدامک ئولومدن فورقاسین. دولک شائنه دوقوناجی
حرکتلر قارشی قوسون. ئولوم فورقوسیه، اوغرایاجی حقارتلر
بوین ایکم سین...

— اوت!

— های، های.

— چوق دوغرو...

صدراعظم ساقالیدن چکدکی آئی دیزنه دایادی، دوشورولدی.
باشی قالدیردی. پارلاق طوغغری ئوپهرمن وزیرلر آمی آیری
باندی:

— هایدی اوله ایسه... بر جسور آدم بولک، دیدی،
خواجاکندن، اندرودن، دیواندن بتم عالمه بوله کوزی پک بر آدام
کلور. سزده درشونک باقم.

....

....

....

صافی، صلحپور، ساکن پادشاهک قوجا دوله... سسز، کوچوک
بردماخ اولان دیوان دوشونکک بشلادی.

بوایللی، یدی سه کورک تقدیرک «پاور» نامده کی یامان
سیله سله هرغرورینک، هرچاینگ جزاسنی بر آند کورن اسماعیل
صغری یه کوندوله چکدی! شیزاد لکنی آنه بگدن، جریداونامندن،
سلاح قولانندن زیاده کتابله کگیرن بازیدرلینک طبیعی صولدرچه
حایدی، یالکز شعری، حکمتی، تصوفی سوده، محاربه دن، مجاهددن
نفرت ایدهردی. وزیرلر، سوکیلی پادشاهلرینک سکوتی بوزمانی
آک بو یوک و طبله لری صایرلردی. بوئیکه برابرحدولرده بته ووغامک
آرقامی آلینا یوردی. پوسنه، افلاک، قارامان، بغراد، ترانیالیوانیا،
خو واندان، وندیک سفیرلری بر بزیقی تعیب ایدیبور، مودون، نورون،
زونکیور، سانسامورو فتح اولونوبوردی. سانکک استانبول فاتحک

عزیمله دهاسی - تخنه چکر کچنر باباسنک میکی «کولکسی بره
دوشوپور...» دپه قیدربوب ثوابه کیرمکه قافان - زاهد خلقتک
زمانده ده سوئیور، سونه ز بر آله، ازی بر روح کی باشبوردی.
راحت ایستیکه غامک غامک اوستنه چیقوردی! هاله شرقی...
قان ایچنده، آتش ایچنده، ظلم ایچنده قیورانیوردی. بیقیلان،
سون آق قویولو خاندانک اقتضای ایشنده شاه اسماعیل سمری
برسلطت قورمندی. کچدیک برلرله دیکلی آغاچ برافان، باباسیله
بو یوک باباسی جیدک انتظامی آلدیفیچون دولجه برغورده قایلان بو
قودورمش شاه عتله دهک جانار اولرلرله ساغنه، سوله سله بریوردی.
کندینه انجا ایدن طرفدارلری بیله چاغردینی. قنده بکیش کی
قایتدیردینی بو یوک قازانله آتوب سوکوش یان، مالوب ایتدیک
اوزک پادشاهنک قافا سالیله شراب ایچن بوغدار شاه دنیاده حقیقه
آشی کوربلمش برطالدی. بازید دیوانک ادیب ساکن، خلوق،
دیندار وزیرلری، اونک وحشتلری خاطر لایعه تحمل ایدمه سزلدی.
بوظم برکون ملطانیم حدوده دهده نچاز ایدمک، شرقی لئرنی
ضله قافانچادی. بونهرکس بیلوردی. کچن بیل ذوالقدوسا کی
علامه دلولدن نکاحه قیزی ایستمدی. علامه دلوه قیزی ویرمدی.
اسماعیل اوغرادینی بورد حازرتنک حدتندی، انتقام ایچون پادشاهک
طوپراغندن کچدی. مدافعنه سز ذالقدیریه اراضینه کیردی. دیاربکر،
خریوط قلعه لرنی آلدی. صارب برداغ قافان علامه دلوهک اوغلیله
ایکی طورون آتله اسیر دوشندی. شاه اسماعیل بو زوالیلری
آندمه آیزاتوب کباب ایلمدیردی. آظرنی قوزو کی پیدی.
بو یله بر وخت شریف بیکر بوبولوریدی. چک ایستمن
پادشاه آقریده بی پاشا قومانداسده براردو کوندرمکن پاشا بر
شی یامادی. پوشاه، ظالم اولدینی قاروقورنازدی... عثمانی طوبراغ
کچکی ایچون عذر دیلور، بر بری آرقاسه ایچیلر کوندربوردی.
او وقت طربزون والیسی بولونان شیزاده یاروز باباسی کی صبر
ایدمه مش، تبریز حدودی کیش، بیایورده اوزنجانه قادار هر
طرف تالان ایش، حتی شاهک قاردهشی ابراهیمی سیر آشدی.
اسماعیلک ایلیچسی شریعی بوغجوزدن ده شکات ایدیبور، عثمانی
طوبراغنه صولک آیلرینک پادشاهک دولته قارشی ذکل، صرف
علامه دلوه علیه اولدینی تکرارلیوردی. ایسته دیوانه بوقورناز،
بوظم، غدار نوره ده کی کوندربله چک مناسب بریایی بولونایوردی
چونک کنیشی عثمانی خاقانیه برطارت، حتی بونون شرفده جهاد لریکی
قوران بومرسری قارشیشنده دولتی تمیل ایدمک آدامه قارشی
شهبه سز برچوق مناسب سزاکل ایدمک، مناسب سزاکلرته مقابله
ایدن احوال قازیمه ووراجی، دریشی یوزمک، عتله دهک قافا
بروحته ئولودره چکدی. صدراعظمک صاغده کی، دینندن بری.
برمنزار طاشی کی حرکتسز دوران، قیرمنزی طوغلو قاروق برندن
اوینادی. بواش ایراش صوله دوندی:

— بن نام بویایلیکک مناسب بر آدام بیلورم، دیدی، باباسی
بتم بولاشدی. اما دولت نامورنی قبول ایتر.

— کیم؟

— محسن چلی.

صدراعظم بو آادی طایپوردی. صوری:

— بورادهی او طوبرور؟

— اوت.

— نه ایش پایور؟

— براز زنگیندر. وقتی اوتوقمله کچیر، طایماز سکر انندم.

هیچ بو یوکله الفت ایتر. اقبال ایستمن.

شعر

آفتابی تودکولی

طلونه بویلنده صیرا سولیر
طالك یل اسدیگه سسز آغلارمش ؟
کل باغچه لرنده باقوشلر نوتر ..
شو ویرانه لکر اسکی باغلامش !

غازکاه برانانی، قالمیش طانی ؛
چشمه لردن آقان : قانی کوزایشی ..
اورده برکوزدل وار ، چایلمش قانی ؛
آق آلتنه قارا چانی باغلامش !

قیریق مناره دن دویولاز اذان ..
هپ اوچالمر سوغش، ده وریش قازان .
برایلیق دودیم ، صاندیم براوزان ؛
سسسه سس ویرنه قارلی طالارمش !

سوکود دالارلرنده خسته برجه لر
اسکی آقین دستان ییملر ..
طلونه آغلایورمش بعضی کیجه لر ؛
کوکسندگه کغنز شیدیلر وارمش !

پوزولان باغلرک اوزوی آبی ؛
عاصی کوله کمیش اسکی خرابی ،
ینه بدی قرال کیشلر تابی ..
شاهین یوواسی قازغلر صارمش !

هایدی اسکی اوزان، آلسازی اله ،
دشمنلر ایچنه دوشسون ولوله .
دی که : خور باقاپک بودورغون سیله ،
او، بیش برقومه آقین چیقارمش !

م.ف

جیلانه عاشق

— نامال —

قیرلرده سرسری صولک بهار ریز کاری
آغاچلردن دوشن باغراقلرک صاری
ایپک تولاری صولرک اوستنده

صاورورکن، دورغون، حزنی برکونده ؛
برچوبان - کم بیلیر هانکی بوو طوغش -
برجیلان سوهلرک سوروی اووغش .
برصباح ، افنده کون یکی دوغارکن ،

یشیل کولک لکرک سوده رقصی وارکن ،
پوچوبان ، دهره یه شیبیلن بر - سوکود
آلتنه اوزاغش ؛ بریاند هتوز سود
امن قوزوجفلر، بریاند قوونلر ..

قوشوب طیللاه لر، بیک دراولوبولر ..
فقط نه چاره که طبیعت ماعی !
صاروامش جنلر کوز باشیله غلی .
قالمیش اُک کوچوک بریایانه بیله ..

چوبان حزن ایچنده دالارکن ساحله ،
صباح نمازندن صوکر سارینک سلامه انده ، هند قوماشندن آغیر
پردلر کوچوک، لوش بر اواده کاینک براندنی کاغدلری اوقورکن،
صدراعظمه حسن چلبینک کلدیکنی خبر ویریلر .

— کتیرک بورابه ...

— دیدی .

— قطق چوق چسوردر، دورغون آبریلار . تولومدن چکینمز .

— برچوق دفعه غزا ایچندر . یوزنده قلیچ یارلاری واردر .

— بزه ایللی اولمازی ؟

— بیلیم .

— برکه کندیشی کورسه ک ...

— بیام، چاغریه آغاکره کایری ؟

— ناسل کلر ؟

— کلر ایسته ... دیابه منی یوقدر . شاهله کداغظرنده بردر .

— دولتی سوغشی ؟

— سوده صانیم .

— او حالده بزده کندیز ایچون دکل ، دولته خدمت ایچون

چاغیریز .

— تجربه یوورک ائندم ...

....

صدراعظم اوقتام کئنداسی حسن چلبینک اسکدارده کی اوینه

کونده ردی . دولته ملنه دارثر برصاحت ایچون کندیبله قونوشاجنی،

یاقین مطلقا تردد ایچوب کلنی یازیوردی .

کومش که یاورو برجیلان صو ایچور .
هان عاشق اولمش جیلانک برچیت مور
منکته دن داه! قوی کوزلرینه .

روحه غم چوکش سعادت برته ؛
جیلانه پاتلاشمن . ققط او، اورکدرک
قارشیک تیبه چاقش اولسه کرک ...

آرامش یاوروی تیبه ، بایرده ؛
بیچاره دردندن هتله رجه فیرده
کوندوز او یومامش، کیجه او یومامش .
اونک صو ایچدیکی دهره دن برقامیش

کسه ک عتقی ایدرمش ترتم .
درمیله هر آقتم آلیک بوکوم
ضیالی صاجلری دوشوب سرینلجه ،
بعضی پک هصی ، بعضی بورغون، ایجه

نغمه لر ایکلرمش قوالک سسی .
غم سوکودلرک بریتان کولکسی
آچالوب تیزوکن کوشی صولرده ،
عکسلر کرزرمش اوزاق قورولرده ،

اوجارمش هواده قوضولرک تویی ...
طافده بریاشته بیراقش سوروی .
سوغش نیوق کجه دن کوزلرنده کفر ؛
پوزینه بکزمش صاران نیلوفر .

اولوم برتیجه برمش یوکدره :
منزاری ، جیلانک صو ایچدیکی دهره ...

عالم فخری

صباح نمازندن صوکر سارینک سلامه انده ، هند قوماشندن آغیر
پردلر کوچوک، لوش بر اواده کاینک براندنی کاغدلری اوقورکن،
صدراعظمه حسن چلبینک کلدیکنی خبر ویریلر .

— کتیرک بورابه ...

— دیدی .

ایکی دقایقه کجه دن اودالک صدف قاقالی جویر قایسندن لایلیقه ،
ایری ، لوند، شن برآدام کیردی . ایجه سیاه قاشلرینک آلتنده ایری
کولزی یارلیوردی . بلنده کی حلاق بوشدی . یونون قوللرک نکا پوسنه

سجده سنه آلیشان صدراعظم ، بر آن، اتکنه قایینا سلسی بکلادی .
اوطوردی مور چوقا قایل سدریک داما یونون آغیر صیرصا غنجه کی
یوماق آلوندن ایچی بوش کوچوق برقا قاک شاشقین دورویوردی .

صدراعظم سویلیه جک برشی بولامادی . بویه کوسکی ایلرده ، قاپاریقه
باشی یوقاری قاتلیق برآدام عمرنده ابلک دفعه کورویوردی . قبه
وزیرلری بیله حضورنده ایکی بوکوم دورویوردی . حسن چلی غایت

طیبی برسهلر صودی ؛
— خی ایسته غمشکر ، نه سویله جهکسر آئندم ؟
— نی .
— یووریکر آئندم .

— یوور اولغم، شویله بر اوطورده ...
حسن چلی کجه ندن ، صیغامان ، آزلوب بوزوله دن غایت
طیبی برحرکنله کندیته کوسترین شیکله اوطوردی . صدر اعظم

دکلیدی؟ کوزلرنی داه باتر سوزدی. ایچینده شونک باشی ووردورسم ... دیدی. قاپچیلر باغریق ایچون آغنی آچاجندی. آنسزین وجدانک - نرمنی اولدینی بیلمه ین برردن کلن - درین سنی ایچیندی: «ایته سن ده تبصس، دیا، تنکاپو یولارندن بوکهلر کی سیریت، دوز برلاق چکیمورسک! سن ده فارشکنده سرد برانسان دکل، آتالریکی بالایان برکولک، ذلتک آلتنده ایکی فات اولش برماسقار، برزیزل ایستورسک!» سوزوک کوزلرنی آچدی. آووجنده سقیدینی کافدی یانه قویدی. تکرار حسن چلیه باقدی. اورناتسند کنتیش برقلیچ پراسنک ایزی بارلایان بوکک آلی... آل یانفلری .. یکی طراشل بیض، قالدی بونی ... براز بو بوجک، ایکری بونی. ایجه سادینی ... طریقی شینامه صهیغه کورولن اسکیرممارنارک رسلرینه بکزیوردی. اوت بون آلتنده یاراسی کورولن قلیجک برده دوشورمه دیکی جانی برقرمندی. انصاف صدراعظم وجدانک روحه عکس ایدن سنی، غریبونک قازا کافله بوغمادی. «تام بزم آرادیمز آدام ایسته ... دیدی. بو قادار پرواسیز آدام دولته، هلته پاییلایق حقارت ده چکمن، تولومدن قورقار، کوره چکی حقارتلر اوالله ده مژدی. قاوغنی خفیجه صالادی:

— سنی تبریزه ایچی کونده چکز.

— حسن چلی سوردی:

— قانکرده بو قادار نسانچیلر، کاتیلر، خوجهلر وار، نیچون اولنردن انتخاب ایستورسکر؟

— سن شاه اسماعیل دیش خینک کیم اولدینی بیلیورمیسک؟

— دولتی کویورمیسک؟

— سویورم.

— حکم صدراعظم دوغرولدی. آرقاسه دایلدی:

«بک اعلا اوله ایسه ... دیدی، بوخیث «ایچی زوال یوق» قادسنی قبول ائمز. بزمه زفات دعواسنددر، اومداتسند حقمزده یامادافلری بزم کونده چکمن ایچی به یایق ایستور. احتمال اشکنجه یله اعدام ایدمز. چونکه اللهدن قورقوسی یوقدر. حالوک ایلیبیزه پاییلایق حقارت دولته دیکدر. بزه اوله بر آدام لاکم حقارت کورونجه باشندن قورقارسین ... بو قاتری عینله او خینه اعاده ایشین... دواشی سوره سکسن یوندا کارانی قبول اید بکسک!

— حسن چلی هیچ دوشوندی:

— ایتم اقدم، فقط برشرطله ...

— دیدی.

— نه کی؟

— مادامک بور فدا کارقدیر، فدا کارلق اجرتله اولماز. حسی اولور. دوله قاتری اجرتله پاییلایق برندا کاراق، نه اولورسه اولسون حقیقهده شخصی برافازانندن باشقا برش دکلدن. بن ماش، منصب، اجرت فلان ایستمنه. فخری اولارق بوختمنی کورورم. شرطم بودر! — فقط اوغلم، بو ناسل اولور؟ اونک ایلیجیسی غایت آغیر کیده شدی. آلتری، خدمه لری مکملدی. بزم ایلمزک آقاری، خدمه لری، آوانی داهاشتم، دواها آغیر اولق ایجاب ایدور ... بولتر ایچون مطلقا خزینده سن سکا برقاچ بیک آلتون وورمچکر.

— حسن چلی دوندی. اوکته باندی، سوکرا باشی قالدیردی:

— خایره دیدی، خزیندن برپول آلام. ایجاب ایدن عثمت طاقلی آلتری، سوسلوخدمه لری بن کندنی پارلمه دوزجکم، حتی...

— صدراعظم کوزلرنی آچدی.

حالا آلترنده طوندینی قورویق کاغدرله باقارق ایچندن: «نه یچیم آدام؟ عیبا ده لی؟» دیبوردی. حالوک ... خایره، بوجلی غایت غفلتی بر انساندی! مرده، ناصرده عجاج اولما یایق قادار برترتوقی واردی. جاملیجه اورمانک آرقاسندکی بو یوک ماندریا ایله بو یوک چغانکی ایله تیر، ناموسیله باشاره کیسه یه اوالله ائزدی. قهرابه، ضعیفله، غریبلره باقار، سوفرانسته کیسه مسافر اکیک اولمازدی. دینداردی. اما متعصب دکلدی. دینه، ملت، پادشاه عتقی قلینده دویانلردندی. دولتک بو یوککنی، ندسلیکی آکلاردی. یکنه مفرکوره سی: «اللهدن باشقه کیسه به سجده ایتمک، قرله قول اولماق دهی ... علمی، کالی هر کچه معلومدی. ابن کال اولندن بحث ایدهرکن «چاوقو تور...» دیردی. شاعردی. لکن عمرنده داهار نصید یازماشدی. حتی بویه مدح لری او قومازدی بیله... یاشی فرقی کیچوردی. اوکنده آجیلان اقبل یولاردن داهای هیچ برینه صابماشدی. بو آلتون قالدیرملی، مینا چیکک، حتی آتدیران تورانی یولارک ناپائنده دالما «کیرلی بر برآنک هراری» بولوندینی یلیدی. انسانق اونک نظرنده چوق بوکسک، چوق بو یوکدی. انسان آکوش اوزنده آتلیک بر تخلید. الله ائله کندی اخلاقی ویرمک ایسته مدی. انسان هر موجولدی. فوننده ایدی. قزیروغنی صالایا صالایا آفندینک پایولچلری بالایان کوپکه تبصس یک یاقیشیردی، اما افسانه ... حسن چلی هر تولو ذاتی هضم ایدهرک اقبال تیرنه ایکی بوکلم طیرمانان مسافار اریصلردن عزت نفس کوله لردن، زاحفلرکی برلرده سورون ملوث ایلرلردن نفرت ایدردی، حتی یونلری کورمه لیک ایچون سره دکریز اولندی. پاکر عاربه فرمانلری غریبا یولکلرینه قومانداقل ایچون میدانه چقاردی. حضورده سیریت، طبیی اوطوروشی صدراعظمی چوق شاشیرندی. اما قیزدرمادی:

— تبریزه بر ایچی کونده ریمک ایستورز. طلفردن سن

کیدرمیسک اوغلم؟

— یغی.

— اوت.

— نه مناسیت؟

— آرادیمز کچی بر آدام بولایورزده ...

— بن شیدیه قادار دولت منصبه کیرمد.

— نیچون کیرمدک؟

— حسن چلی براز دوردی. یوقوندی. کولومه دی:

— چونکه بن بویون آکم، آل آنک اویم، دیدی، حالوک زمانک دولیلری موقعرله هپ بویون آکوب، آل آنک، حتی آتاق توپ، بیک تولو تبصسه، دیاله، تنکاپوله چقیدفلرند اطرافلرینه داتماپ بوذیل ماضیلرینک چرکین کورکلی نکرالایالری طولارلر کوردمدیر. ندیاری، حایه ایندکلیک هپ دنی زیا کالر، اخلاقی مداخله ناموسن مسافارلر، حیثیتن دالنا وقلدر! مرده، دوغر، عزت نفس صاحی، حر، وجدانک سینه قولا ویرن بر آدام کوردیلری همین غرض اولور، عربیه چایلیرلر. کدک احدا پاشا نیچون خنجرله ندی، پاشام؟

—

صدراعظم یواشجه دیشلری صیقیدی. کوزلرنی سوزدی. طوندینی کاغدی بوروشدوردی. حمله نه میوردی. اما حدتشدیکی زمانلرده اولدینی کی یانفلرینه برترتمه کادی. وزیرکن دکل، حتی داهای کلرکی ایکن بیله قارشیدنده افرانلردن کیسه بویه دوم دوز لاف سوله به ممشدی. تکرار «عیبا دلمی؟» ده دوشوندی. دلی دکسه. «بونه کمالخلدی؟» پودرجه کمالخلق «نظام عاله مخالف

بر غرض دودید. او فی خفا قی آئندہ آژمکہ قرار و بردی. حضورینہ قبول ایجنرد اول تختک آرقاسنہ جلاد لرینی حاضر لاندردی. تختک اوکندہ کی دیبا شیلہ لری، ایک سجادہ لری قالدیرندی. صاغندہ وزیر لری، سولندہ عمار لری دوریور لری.

.... محسن چلی، کنیش سوماک کمر آجیق قایدن سربست آدیر لری هندی. بروردی. کندی هر وقتکی کی یوقارده، کوکی هر وقتکی کی ایلمیده ایدی. قوبلندن چقاردی نامه مایونی دودید. باشنه قویدی. سوکرا آلتون تختک اوستنک — آلی شیللی، مایلل موزلو ایک بیغلرینہ مارلایش، صرمارلہ، طرغرلہ، سانجافارلہ باغلانش کی — غریب بریر بیچی قوش سکونیلہ تونین شاهه اوزاندی. آغایی قوبلین شاه غصیدن صاب صاری کیدیدی. کوزلرینک پیاساری غالب اولدی. نامه فی آلدی. محسن چلی تختک اوکندن چکینلہ شوبلہ بر اطرافنه باندی. اوطور ارجق برشی یوندی. کولوسه دی. ایچندن: «بی جمرور ایانده» حرمت و سعیتندہ طوطی ایستورلر غالباً... دیدی. برآن دوشوندی. یوقارته ناسل مقابلہ ایلمیدی؟ همین سیرتین بیه ایچیل قافانی چقاردی. تختک اوکته برسه سردی. شاه اسماعیل وزیر لری، قوماندانلری آبدالاشمار، حیرتہ بانویور لری. سوکرا یوقیتندار قاتانک اوزرینہ باغداش قوردی. ایچمہ دیو، اژدرها رسلری نقش اولوغش سیوری قبیہ، یالدرلی کرلری چینلان کور صداسلہ:

— نامه سی وبردیک یورک پادشاهم اوغوز قارا خان غلندندر. دیہ هاقیردی، دنیا یارلار دیندن بری اونک اجدادندن کیسه قول اولمشدر. هسی پادشاه، هسی خاناندر. اجدادی خلقتن اعتباراً حکمدار اولان بر پادشاهک ایلمیدی هیچ بر ارجی پادشاه قارشینده دیوان دورماز. چونکه کندی پادشاهی قادار دنیاده امیل بر پادشاه یوقدر. چونکه...

محسن چلی قایاتور کیمه لانی باغردیقه، فارسی بیلن شاه تیرابور، سارابور، موزابور، آندہ هیچاندن آچماندنی نامه، تیریر تیریبوردی. تختک آرقاسندہ کی جلاد لرینی چلیرلی چکملردی. محسن چلی باغیری، چاغیری، مریلر وزیر لری، جلاد لر، عمار لر حکمدار لرینک صیرینہ محمله شاشیور لری. حتی ایلردن بر قایم یلداغه باشلادی. محسن چلی سوزنی بیتیغیه مساعدہ فلان ایستہ دی، قالدی. قایمیه دوغرو یوردی. شاه اسماعیل طوغش، طاش کیشلندی. چالدراندہ قیریلان غروری بوکون، بونک تورک آتش نظر لری انتندہ آردندی. محسن چلی دیناری چقارکن، کندی کی حیرلن طرزان ندیرلینہ:

— شونک قاتانی وریکز.

ددی.

عمارلردن بری قوشدی. تختک اوکندہ ریل قافانی طوبلادی.

تورک ایلمیشنه قیشدی:

— یورک. قاتانکرزی اونون یورسکز.

محسن چلی دوردی. کولدی. چیتدنی قایمیه دوغری دونه رک شاهک ایستیدہ چکی بوکک برسالہ:

— خایر، اونوتیوزم. اونی سزه برایشورم. سرائیکورم

یورک بر پادشاه ایلمیشی اوطور تاجق سجادہ کز، شیلہ کز یوق...

هم بر تورک بره سدریک شیلی بر دانه آرقاسنہ قوزاز... بونی

بیلدیورمیسکز؟

ددی.

.... کچدیک یولاردن کچہ کونوز درت نامه دودیدی. اسکنداره

— حتی صیرتہ شاه اسماعیلک عمرتده کورمادیک آغیر برشی کیه چکم.

— نه کیه چکک؟

— صیرما کنی طور اوغلندہ کی دیبا سی همدن، خرشی وندیکدن کلہ و بنیه ایچیل قاتانک ی آلاچن...

— نه... اوقادار بلانی نرده بولامسک، اوغلم؟ صدراتمک شاشنه قی واری. بر آکی ازل تاملمان، اوزری آک نادر بنیه ایچیلرہ ایلمہل یوقانک نامی استابولده دویان یوندی. وزیر لری، ایچیلر پادشاهه هدیه بونک ایچون طور اوغلنه مراجعت ایلمدیکه اوه قیثانی آرتدیر یوردی. محسن چلی یوشهور قاتانی نامل آلاچنی آکلندی:

— چکملکله، ماندری، اوبی رهینہ ویردہ چکم، بچارلردن اون بیک آلتون بورج طوبلایم. ایکی بیک آلتون آتزلہ خدمتہ لره صرف ایدہ چکم. کیری یه قالان سکر بیک آلتونده یوقانانی آلاچم. صدراتمک بوخرکی معقول بولادی:

— کمدکن سوکرا یوقانان سنک ایچک یاراماز. یالکز بردیبه آلتیدر. مالاریکی آلتکن چقاراجسک. قیر دوشه چکک.

— خایر. سکر بیک آلتونہ آلاچن قاتانی آلی آکی سوکرا طور اوغلو بدنیدی بیک آلتونہ کیری آلیز. بدی بیک آلتونلہ بن چکملکی رهنبدن قورنلیرم. کیری قالان یورج لرینی توده من سہم وارسین باهامک یادکار براندینی مایدرام دولہ قدا اولسون... دولندن هب آخازای... برزده وریلیر!

...

....

محسن چلیله قوشدیه صدراتمک حیرت یویوردی. قلی واحساندی. ایسته کسناخ، تورده بر حکمداره حیدری بیلیرمک ایچون کوندیریلک نام بر آدم بولمیشدی. کولور، آغیر قانوغی مال یوردی. دیوانک نازک، قورقانی، حسابچی بیلیرلی چالدرلہ مال لری چوق سوزلردی. بولاردن بری ایلی کوندیریلسه، دولتنک حیرتمدن زیاده آلاچی احسانی دوشونه چک، حقدہ روا کورولن مرحفاتی قبول ایدہ کیدی. صدراتمک محسن چلی یه کیمه آلیوقی ایستدی. موفق اولامادی، کیدرکن اونی تا صوفابه قادار تشیع ایستدی.

...

... ائی آکی ایچمده محسن چلی یورک چکملکی، ماندراسی، اوبی، دکالارنی، باغلمسی، بوستانیه رهنده یوندی. بچارلردن بارا طوبلادی. آلتون، خدمت لری دوزدی. بولرک هسی حقیقه امانی کورولده ک درجده محتمدی. دوشونده بدی بیک لریه اعاده ایچک شرطیلہ طور اوغلندن مهور بنیه ایچیل قاتانی ده آلدی. کتیج قاربیلہ ایکی کوجوک جوغوئی اقرایسندن برینک اوشنه براندی. آلی آلیق نقد لری آلیتہ ویردی. سوکرا پادشاهک نامه سی قوشنه قوراق یوله دوزولدی. شوناق قوناق ایلمدیکه بو یکی ایچینک ددیه سی، داراق، هله ایچیل قاتانک شیری بوتون آنادولودن کچمک شاه اسماعیلک دیارنه طاشیوردی. محسن چلی برکون تیریز لیمسکک بولرک بر اقسامله کیدی. بو کوجوک باغک سوسه، دیوانک، ویکه، زینت منقون خلقی استابول ایچینک قاتانی کونجیه شاشردیلر. شهر، سرای، بوتون انجمنلر قاتانک حکیمیه دیلدی. شاه اسماعیل «بنیه ایچی» فی یالکز ماسالرده ایستینن، دها ناسل شی اولدنی کورمه مشدی. کدینسک دها کورمدیکی شیلہ صاحب اولان بوزنکین ایچیله قارشی نسنده درن

امدادینه موت پشه ترك اضطرار پاشنه نهایت و برنجیه قدر، بلاآرام،
یووارلانور، یووارلانور .

« مرکس غلطان غلطان بکور خوش میرد »

بنم معلوماعه نظراً ترکی « خسه » دن ماعدا داهایکی
اثر برافشدرکه ، بری، یوقاریده ذکری کچن مرتضی پاشانک
ترجمه خالدن باحث « وصف الکامل فی احوال و وزیر العادل »
ودیکری « منشآت » در، برنجی اثری، بالذات کندی افاده سته
نظراً، « نالوتو » ده قاضی ایکن ۱۰۳۸ (۱۶۲۸) تاریخده
و ضرورت قحط رجال اقصایله « یازمشدر .

بوتون کتاب بش « وصف » تقیم اولمشدر، شویله که :

۱ — وزیرک طبع مواضع ماضی، زهد و تقوای، علمایه،
فقرا، افراد ملته ... والخر قارشلی طرز حرکتی حقدده ؛

۲ — قهرمانانی، جبارتی، عدالتی، علوجنابی، امور
اداردهه رأی و تدبیری وسائر فضائلی حقدده ؛

۳ — تملککنده تأمین رفاه و تنظیم آسایش خصوصنده کی
خدمتایله، قلعه لک تهریری و دیکرلرک وجوده کتیربلیسه ...
وسائره کفی محافظه ملکته متعلق خصوصاً صانده ابرازایله دیک
غیرت رعایت حقدده ؛

۴ — وزیرک، کندیسندن اول اسلام آیینی باصمالان
دشمن ممالکی ایچنده کی آقیرلیله دشمنلر آراسنده قیشلادینی
حقدده ؛

۵ — وزیرک، دشمنی صلحه اجبار و بوسورتله حدود
اوزرنده سکون و آسایشی اعاده خصوصنده ابراز ایلدیکی
غیرت فوق العاده حقدده در [۱] .

مرتضی پاشا، اصلاً « نوشهرلی [۲] »، و « قاتیره » فاتحی
صدراعظم ابراهیم پاشانک برادر زاده سیدر . او زون مدت
پوسنده والی بولونه رق خلق آراسنده ابی برنام برافشدر .
ترکی، اصل و مدبر بر وزیرک اجرات عافانسنی بوکوجوک
اژده قید ایش، و قیمتی برامانت مقامنده اخلافه ترک
ایله مشدر [۳] .

« منشآت ترکی » نامنده کی مجموعه مکاتیده، مخفف احبابه
و رجال دولته یازیلیم ۳۲ قطعه، مکتوب موجوددر، بونلری

[۱] بز پویشاحانی و یانه سرای کتیخانه سنده کی ال یازمه ناک
فهرسته عطفاً و بریروز « زیرا اثر تمام دکادر، اوچچی وصفک بر
قسمله دودخی و تنجی و صالر بوسبوتون نقصاندر .
[۲] « نوی شهر » پوسنده « تنه » ایله « زیمه » آراسنده
برقصه در .

[۳] رحمتی بدرمک واریته نظراً، بو اثرک کوزل برال یازمه سی
فاضل پاشا زاده مصطفی بکده بو، نیرودی . شیمیه کیده اولدینی
بیلیمور، بو اثر نصر ایلدیسه بک ابی اولودی . برچندن ترکی ناک
اولماسی، دیکر چوین زمانه بک مفکر و صرافه درجه شایان دقت بر
شخصیتی ارلان مرتضی پاشان باحث اولماسی قیمتی آدیرمده در .

کردیکی زمان، حسن چلیزک چیده لک بر آغجه قلامدری . سوسو
خده لرینه دیدیکه :

— اولادلم ! پندیککنز آتلی ، حاشالری ، ساقلری ،
اوستک زده کی اوایلری، بلک زده کی مرصع خنجرلری سزه باغیلیمور .
بکا حکمری حال ایدیورمیکیز ؟

— ایدیورز .

— ایدیورز .

— آنا ترک آق سودی کی .

جوانی آنجه اونلری باشند صودی . کنیش برنفس آلدی .
اوینه اوغرامادن ، دکر قییمه قوشدی، برقایفه آنلادی، صدراعظمک
قوتاغده کیندی . نامه بی شاه و بردیکنی، هیچ برخفانته اوغرامادینی
شاهک مساعدسته نزل ایتمدن خبر سزه قانلوب استانبوله دونه کیکی
سولیدی . ذاتاً صدراعظم اونک وظیفه سی خفله ایضا ایده چکندن
صوک درجه ایمنیدی . بولاره « دره بک لرینه » عشرتله ، دائر بعض
شیر صودی . چلی قانلوب چکیلجه چکی زمان :

— بن صاون آلتی ایستورم اوغلم ، قانانک بورادمی ؟

— دیدی .

— خایر ، کتیرمد .

— عجمه تنده می صانک ؟

— خایر، صاعادم .

— چالدردکی ؟

— خایر .

— یا ، نه پادک ؟

— هیچ !

—

صدر اعظم اصرار ایندی ، تکرار تکرار صودی . قانانک
نه اولدینی برتورلو آکلایمادی . حسن چلی پایدیغیه افشار ایده چک
قادر کوجوک روحل دکلدی . اوقافا ، اسکدارده وندی . ایرتمی کونی
یدی بیک آلتونه کبری آلتی ایچون کندینی بولان صیرماکش طرز
اوغله ده قانانی نه پایدینی سولیدی . مراقلی استانبوله هیچ کیسه
مشهور بنه ایچیل قانانک « ناصل » نرده ، « چچون » براتیلدینی
اگر نه وندی . تبریز سرانده کی ماجرانلرک قارا کشته فاریندی ،
سر اولدی . فقط آسکی زنکین حسن چلی بو قانان ایچون کردیکی
بورجلی و یورپ و فنگلی کی، مایدراسی، ایرادلرغی رهیندن قورنارامادی .
ایچیلکدن یادکار قانان آتیه مرصع طاقی صواب فوزغونچقه مدی
مینی برپایچه آلدی . اونی آکوب چیدی . چولوغنک جوچوغنک
آککلی چیغاردی . ثولونه یه قادار اسکدار بازارنده سیزو انجیل
ایندی . بک قیر ، بک آبی، بک محروم برجات کچیردی . اما « بنه »
نه کیسه بو یون ایکی ، نده بوتون ثروتی بر آنده بره آغقله
کوستردیکی فداکارلهمه دائر کوزمه لکری یاروق پوشی پوشته بویم بولاندی !

عمر میفایه

ادبیات سیاسی

ترکی

— کچن صاییدن مایده —

بوشایان ترجم وضعیمده ترکی کندی قارخجه و دنیایی
طوبه تشیه ایدیور . زواللی شاعر چرخک چنبره طاقلمش،